

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin Moșincat
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Culoare
Editura Tipo MC, Oradea - 2020

Cartea Mea e și a Ta!

ISSN 2734-6889
ISSN-L 2734 -6889

Afacerea Skoda

Col. r. Dr. Constantin Moșincat

După încheierea războiului armata română nu făcuse comandă de nici un tun și nici o pușcă mitralieră sau armă, în afară de 5.000 puști mitralieră *Gladiator* din stocul francez, uzate moral, cu performanțe reduse. Pentru dotarea armatei, a cărei dotare era îngrijorătoare, se făcuse studii, pe baza planului de înzestrare a armatei, plan aprobat în CSAT. În teritoriu, la trupele de grăniceri, tunurile erau cu țeștile uzate, deși în unele depozite existau rezerve nu se plătiese creditul de acord pentru montarea acestora pe afete. S-a luat măsura înlocuirii lor cu altele de la trupele din interior, apoi s-a obținut creditul acoperitor. Experimentarea puștilor mitraliere s-a făcut începând din 1926, pentru a alege varianta potrivită, iar selecția tunurilor începând cu 1929, întârziere motivată prin „lipsa fondurilor”.

La Paris uzinele Scheider cerea lămuriri față de contractele României cu uzinele Scoda. După cum se știe odată încheiat parteneriatul pentru apărare din cadrul Micii Antante, parte din comenzi românești de armament s-a făcut din Cehoslovacia, comenzi bazate pe faptul că uzinele Scoda erau dispuse a finanța orice „comandă de armament și muniții”. Pentru creditul de 5,180 milioane lei s-a dat comanda pentru mitraliere, în baza contractului semnat, cu asentimentul guvernului.

Când francezii au întrebat despre contract, guvernul român a „hotărât, pentru motive care nu ne privesc - scria în raportul său justificativ generalul D. Popescu, înaintat ministrului Amzașă se dea uzinelor Schneider comanda tunurilor de 105 mm”¹, cu plata a 1/3 din valoare la început, la predare jumătate iar restul la sfârșitul perioadei de contract. Propunere neacceptată de partea română fapt pentru care uzinele au avansat noi clauze, iar partea română să ceară un tun experimental, dar oferta franceză era cu 7 milioane mai scumpă decât cea cehoslovacă, dar performanțele erau mult peste cerințele din contract.

Situația externă era presantă fapt pentru care s-a mers până acolo încât să se cumpere „ce este gata”, chiar dacă modelele erau depășite. Yugoslavia, promisesse că în caz extrem ar fi putut asigura o parte din necesarul de material nou pe care l-a comandat la Skoda, dar n-a fost cazul. Comanda guvernamentală română era de circa 15 miliarde lei, plătit în 15 ani, dar cu predare eşalonată în 5-6 ani, după cum și „instalarea unor uzine de armament în țară” fusese luată în discuție.

După unele insinuări, se zicea că uzinele Skoda ar fi dat bani pentru facerea contractelor”, ministrul armatei amenințând reprezentantul uzinelor cu „expulzarea”, iar acesta pentru a se apăra i-a pus la dispoziție „cheile de la casa de fier” pentru a se controla, control nefăcut. Raportorul invedera faptul că în armată erau „oameni cinstiți, de caracter și încredere”.

Atașăm adresa de înaintare (olograf) și finalul raportului său -Critici.

¹ A.M.R., fond 950, dos.149, p. 6 -16

M. A. Cabinet
Intrare Stric confid. N° 47
46 din 31. VII. 1931

Bucuresti, 30. 7. 1931.

86

Urgent

N° 30

Generalul de Divizie D. Popescu
către

Domnul Ministru al Armatei. -

Am onorare a revizui la raportul N° 14
din 14 Iulie rugându-vă să fiuie
voit, a îmi comunica numele perso-
nelor, cari au înștiințat că subseu-
natul ce primii bani de la
Uzinele Skoda, cu ocazia încheierii
contractului pentru furnizarea
materiei de artilerie comandat
la numita Societate.

Confidential

Informatori (agente
serv. de informatică)
sunt persoane, care
sunt și trebuie să
rămână acoperite.

Ca atare, numele lor
nu se poate divulga. Căci este în joc onorarea unei
neîncredere nu a dat care a servit cîștigat în anii amate,
nici un rezumat
a acestor informații,
cîș da, s'o fi
socotit ce este, s'o
fi luat măsurile indiate
de astfel de copii.

aceste nume'nu sunt absolut
necesare pentru înțelegerea unui proces
pentru calomnie. Căci a avut auzul
la înșirare, la protejarea
honor.

Următor
J. Popescu

General de Divizie D. Popescu

31. Iul. 1931

CRITICI CONTRACTELOR

1). S'a zis fără să se citească că nu s'a prevăzut în contracte că taxele de înregistrare să fie plătite de uzinele furnizoare.- Ori acest lucru nu este adevărat; căci în contractul Skoda la art.6 se prevede : "Cheltuelile de timbru și taxele de înregistrare ale prezentului contract precum și cheltuelile pentru obținerea permisului de export din Cehoslovacia a acestei furnituri vor fi în sarcina uzinelor Skoda" iar la art.6 din contractul Schneider se prevede textual acelaș lucru.-

2). Nu s'a cerut garanții uzinelor furnizoare.

Ori la art.7 din contractul Skoda se prevede: "Pentru asigurarea prezentului contract și a obligațiunilor stipulate în acest contract uzinele Skoda predau Ministerului Armatei scrisoarea de garanție No.2508 din 28.II.1930 prin care garantează cu toată averea lor mobilă și imobilă pentru respectarea întocmai a contractului".-

Iar în contractul Schneider se prevede acelaș lucru.-

Domnul Ministru a găsit că este insuficient și a cerut o scrisoare de garanție din partea unei bănci.- Nu știu dacă garanția unei bănci, în situația actuală valorează mai mult de cât scrisoarea primă dată de uzinele Skoda.-

De altfel numai faptul că prin contracte ambele societăți se angajează a preda materialul comandat în interval de 5 ani iar plata să se facă în 10 ani este o garanție și mai mare deoarece după predările din anul I sau maximum al II-lea noi suntem datori societății, căci valoarea materialelor predate depășește valoarea ratelor plătite până atunci.-

Nu s'a pus însă chestiunea inversă "Prin ce am garantat noi plata ratelor la timp ? . La început uzinele au pretins ca să se facă o lege specială care să treacă prin Parlament prin care Ministerul de Finanțe să fie obligat să înscrie în bugetul său sumele necesare pentru plata ratelor iar plata lor să se facă cu precădere.-

În urma discuțiilor avute s'a renunțat la ~~acest~~ lucru deoarece s'ar fi produs indiscrețiuni ~~foarte~~ și discuțiuni în Parlament dăunătoare intereselor apărării naționale.-

3). Nu s'au prevăzut clauze pentru rezilierea contractelor.-

La art.13 din contractul Skoda se prevede: "În caz de neexecutarea întocmai a tuturor clauzelor din contract și caetul de sarcini pe care părțile le considerăm toate esențiale, Ministerul Armatei Române își rezervă faculta-
tea sau de a cere executarea întocmai a contractului sau de a considera contractul reziliat de plin drept, fără somațiune, punere în întârziere sau chemare în judecată.

"În caz de eventuală neînțelegere, ambele părți alegem competența instanțelor judecătorești române și declarăm că ne supunem tuturor legilor și regulamentelor din București de care înțelegem să fim guvernați".-

Acelaș lucru se prevede la art.13 din contractul Schneider.-

În afară de aceasta ambele societăți sunt mari firme mondiale recunoscute care nu se vor folosi nici odată de mijloace nepermise pentru a nu exeduta un contract; mai ales că cu ambele societăți Statul român a avut contracte.

4). Nu s'a comandat muniția acestor materiale în țară.-

S'au comandat pentru aceste materiale cantități în-
fime de munițiuni care variaza între 500 lovituri de
piesă pentru calibrul de 75 mm. și între 200-300 lovituri
pentru celelalte calibre.-

Cum putem face în țară o comandă de munițiuni când trebuiau stabilite modele noi și definitive și când pla-
nurile de construcție și tabelele de toleranță nu le
aveam și nici nu puteam să le avem.-

Am comandat această muniție tocmai pentru a obține
în urmă planurile de construcție și tabelele de toleranță

și a ne folosi de ele în urmă, căci stocul comandat nu este în cel mai bun caz de cât de maximum 2 $\frac{1}{2}$ unități de foc și nu cu această cantitate vom face războiul.-

În plus această mică comandă de munițiuni ne-a permis să o avem plătită-o în 16 ani, știut fiind că până acum nu s'au dat fonduri nici pentru înlocuirea părții anuale întrebuințată de trupe la trageri.- Pe când eram Secretar General am sesizat guvernul de acest lucru arătând că numai în ultimii doi ani s'a consumat muniție, fără a o înlocui, în valoare de circa un miliard lei.- Se vede deci imposibilitatea dublă de a comanda, în țară, o parte din aceste munițiuni.-

5). S'a admis ca unele proiectile să poată avea ca încărcătură de savărlire pulbere cu bază de nitro-glicerină

Dacă s'ar fi citit cu atenție contractul și caetul de sarcini s'ar fi văzut că camerele tuturor pieselor sunt construite ca să poată fi trase cu tuburi încărcate cu pulbere cu bază de nitro-celuloză și care pot trage tot așa de bine și cu pulbere cu bază de nitro-glicerină pe când reciproca nu este adevărată.-

S'a insistat că pulberea cu bază de nitro-glicerină arzând la o temperatură mai ridicată produce eroziuni în țeasă.- Așa am învățat și eu pe când eram Locotenent, cercetările ulterioare însă au arătat că nu temperatura mare produce eroziuni ci scăpările de gaze ceea ce înseamnă că brăurile forțatoare sunt devină.- S'a constatat în plus că o forțare mai mare, dar care împiedică scăpările de gaze, produce mult mai puține eroziuni.- Acest lucru este evidențiat la noi cu tunul de 75 mm. Md. Fr. și Român.- În timpul războiului s'a luat de la Francezi proiectilul de 5,135 Kgr. francez și s'a tras și în tunurile noastre de 75 mm.- Deși încărcate cu pulbere cu bază de nitro-celuloză, în tunul românesc se produc eroziuni din cauza diferenței adâncimei ghinturilor și deci a scăpărilor de gaze, lucru ce nu se întâmplă în tunul francez pentru care a fost construit proiectilul.-

De altfel ce eroziuni ar putea produce 100-200 lovituri de piesă.-

Dar ceva mai mult să știe că pulberea cu bază de nitroglicerină arde mult mai constant și dă precizii mai mari chiar sub densități de încărcare mici contrar de cea cu bază de ~~nitroglicerină~~ nitroceluloză care nu arde în mod convenabil decât sub densități mari.-

Ori toate tunurile cu bătaie mare, chiar de 75 mm. au cel puțin 2 încărcături pentru a întrebuița la distanțe mici încărcătură mai mică pentru a nu obosea în mod inutil materialul și tocmai din această cauză mai toate statele trec la pulbere cu bază de nitro-glicerină chiar pentru tunurile cu traectorie întinsă.-

Ceva mai mult tunurile cu traectorie întinsă (75 mm. de câmp, 75 mm. A.A. și 105 mm. Lung) au cămășe amovibilă care se schimbă foarte ușor cu instrumente ce sunt la baterie atunci când este uzată punându-se alta cu aceleași mijloace simple.-

6). In contracte nu s'a fixat exact greutatea proiectilelor ci s'au dat numai limite.-

Dacă lucrul s'ar fi studiat cu atenție de critici se vedea că prin faptul că se fixează prin contract bătaia minimă de obținut și energia la gura țevii, era o chestiune de constructor ca să găsească prin numeroase încercări greutatea proiectilului cuprinsă între aceste limite care să dea bătaia cerută, energia la gura țevii cerută și precizia foarte mare cerută prin contract.- Avea deci 2 elemente asupra cărora putea lucra și anume viteza proiectilului și greutatea lui.-

Fabrica Skoda, care este o casă constructoare, a înțeles acest lucru și după studii și trageri numeroase a stabilit că cel mai bun proiectil care dă maximum de bătaie și precizie este proiectilul de 7,3 Kgr. pentru tunurile de 75 mm. și 14,3 Kgr. pentru obuzierul de 100 mm.-

Prin aceste proiectile s'a obținut precizia cerută și o bătaie care depășește prevederile contractului.-

De sigur că uzinei i-ar fi convenit ca să-i fixăm și greutatea proiectilului căci ar fi scutit-o de studii și trageri, iar noi am fi obținut ce putea să dea un proiectil a cărei greutate a fost fixată apriori.-

Orice tehnician la curent cu astfel de chestiuni, va înțelege că acesta era procedeul cel mai nemerit.-

7). Materialul este prea greu și în special tunul de 75 mm.-de câmp.-

În această privință este foarte curios că aceleași greutăți de material au fost admise de guvernele Cehoslovacie, Jugoslavie și Polonia.- Cred că cel puțin Cehii au tehnicieni mai buni ca ai noștri.-

Pentru a se obține însă putere și bătăie mare este fatal ca materialul să fie mai greu mai ales când se lucrează cu un coeficient de siguranță mai mare a materialului.-

În ultimul războiu însă toate lumea s'a plans că diferitele materiale nu aveau bătăie suficientă dar nimeni nu s'a plâns că ar fi vre unul prea greu.-

Cu ocazia vizitei la uzinele Wickers am văzut un obuzier comandat pentru guvernul spaniol și am făcut remarcă că îmi pare cam greu.- Directorul tehnic al atelierelor de artilerie mi-a răspuns atunci : " Noi vrem putere și bătăie mare, deci fatal greutate și am constatat în timpul războiului că punctul nostru de vedere este cel adevărat."

Să vedem acum părerile a doi artileriști francezi de seamă și anume : Generalul Herr și Colonelul Rimahilot.- În lucrările lor de după război acești doi ofițeri arată că mobilitatea tunului de câmp nu a fost bine studiată și realizată în construcțiile de material de artilerie dinaintea războiului, deoarece s'a insistat prea mult asupra mobilității materialului ~~în detrimentul~~ în detrimentul puterii lui.- Din această cauză bătăile materialului de artilerie de câmp au fost prea mici și insuficiența lor a fost dovedită de marele război.- Greșeala aceasta se explică prin faptul că în timp de pace se dă o mare preferință manevrei și deci a

fost natural ca factorul mobilitate să predomină față de putere(respectiv bătaie) în construcțiile gurilor de foc.-

Acești autori necontestăți preconizează pentru tunurile de câmp moderne cu bătaie mari, ca acea a tunului comandat de noi, o mobilitate de circa 2,5 - 2,6 tone în ordinea de marș ceea ce corespunde la 1500-1600 Kgr. greutatea piesei în baterie deoarece experiența a arătat că această mobilitate este suficientă pentru tunul de câmp.-

De altfel dacă s'ar reconsidera mai desaproape chestiunea s'ar vedea că au fost comandate opt divizioane a trei bătăii pentru cele 8 corpuri de armată și anume după părerea mea pentru regimentul de artilerie grea sub protecția căruia să se desfășoare eventual artileria de câmp a diviziilor a cărei bătaie insuficientă este prea cunoscută pentru a mai insista asupra ei.-

Revue d'Artillerie publică în unul din ultimele sale numere un tabel de materialele de artilerie în care se vede un tun de 75 mm. de mare putere al Casei Schneider, exact de greutatea celui comandat de noi; ceea ce de altfel nu este de mirare căci Societatea Schneider este cartelată cu Skoda și-și împrumută modelele stabilite.- Personal am văzut tunul antiaerian Skoda la uzinele Schneider, mai ales că ei încercau un model propriu, care nu le da satisfacție.-

Din cele de mai sus rezultă că comenzile au fost date în condițiunile tehnice ale mai bune actualmente și ar fi întristător ca pe simple svonuri interesate sau intrigi să se sdrobească cariera unui om care timp de 40 ani nu i s'a putut reproșa nimic.-

Ca să se vadă tendința dușmănoasă față de mine este să amintesc contractul cu puștile mitraliere care la început a fost considerat de asemenea ca rău dar care după discuțiun de mai bine de două luni a fost găsit bun.- Acest fapt ne-a pus într-o lumină urâtă față de o uzină care lucra pentru prima dată cu țara noastră iar pentru noi s'a tradus printr-o întârziere în predarea primului lot care în loc să fie predat la finele anului 1931 nu va putea fi predat decât în lunile Februarie sau Martie 1932.-

Ce au putut spune acești oameni cari predau material conform contractului în 1931 iar plățile începeau abia în 1932.-

General de Divizie Ștefan Ștefan